

Personalny wymiar współpracy pedagogów z Ukrainy i Polski

The personal dimension of cooperation between pedagogues from Ukraine and Poland

Key words: scientific cooperation, research teams, educational leadership.

Abstract: The article presents the profiles of Ukrainian pedagogues cooperating with pedagogues from The Maria Grzegorzewska University in Warsaw. Particular attention was paid to their ability to skillfully combine their scientific work with organizational activity, and to the creation of research teams and educational leadership.

Słowa kluczowe: współpraca naukowa, zespoły badawcze, przywództwo edukacyjne.

Streszczenie: W artykule przedstawiono sylwetki ukraińskich pedagogów współpracujących z pedagogami z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Szczególną uwagę zwrócono na umiejętne łączenie przez nich pracy naukowej z działalnością organizacyjną, na tworzenie zespołów badawczych i przywództwo edukacyjne.

Wprowadzenie

Współpracę międzynarodową w każdej dziedzinie i dyscyplinie naukowej można rozpatrywać z instytucjonalnego i personalnego (osobistego) punktu widzenia. W przypadku współpracy instytucjonalnej pedagogów z Ukrainy i Polski możemy odwołać się np. do wieloletnich związków usankcjonowanych odpowiednimi umowami, łączących Narodową Akademię Nauk Pedagogicznych Ukrainy z Komitetem Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Nie mniej ścisłe relacje występują między wydziałami i instytutami pedagogiki uczelni wyższych obu krajów. Współpraca instytucjonalna umożliwia, a także wspiera wspólne działania naukowe o charakterze personalnym. To od tych ostatnich zależą jednak rzeczywiste osiągnięcia badawcze, które wprawdzie wynikają z przyjętych ram instytucjonalnych (są realizacją konkretnych umów), ale trudno je sobie wyobrazić bez komponentu personalnego.

Personalne, często przyjacielskie, kontakty ułatwiają efektywną wymianę informacji, tworzenie koncepcji badawczych oraz przeprowadzanie badań i analizę (porównawczą) ich wyników. Z taką sytuacją spotykamy się w stałej współpracy pedagogów pracujących w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z pedagogami z Ukrainy, którzy w swoim kraju są uznanymi auto-

rytetami, kierują zespołami badawczymi a jednocześnie sprawują odpowiedzialne funkcje w systemie oświaty. Z pewnością można ich określić mianem przywódców edukacyjnych. W różnych okresach swoich karier zawodowych byli oni zarówno przywódcami formalnymi, sprawując odpowiedzialne funkcje w systemie oświaty i nauki Ukrainy, jak i przywódcami nieformalnymi – organizatorami zespołów badawczych, kreatorami innowacji pedagogicznych i realizatorami badań. Można ich określić mianem przywódców demokratycznych zorientowanych równomiernie w swojej pracy na współpracowników (przywództwo personalne) i na realizację zadań (przywództwo zadaniowe) (Kwiatkowski, 2016, s. 920–924).

Profesorowie Wasyl Kremień, Nella Nyczkało, Wiktor Andruszczenko, Larysa Łukianowa oraz Iwan Ziaziun i Iryna Androszczuk jako przywódcy edukacyjni

Profesorowie Wasyl Kremień, Nella Nyczkało, Wiktor Andruszczenko i Larysa Łukianowa należą do grupy pedagogów z Ukrainy, których łączą wieloletnie związki natury naukowej i organizacyjnej z pedagogami z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. W naszej uczelni znamy dobrze ich dorobek naukowy i osiągnięcia w obszarze zarządzania oświatą. Wydaje się jednak, że wielostronna działalność ukraińskich pedagogów zasługuje na szersze upowszechnienie. Dlatego też warto zapoznać się z ich syntetycznie opracowanymi sylwetkami¹.

Profesor Wasyl Kremień – wybitny ukraiński uczyony w obszarze filozofii społecznej, filozofii edukacji, pedagogiki, nauk politycznych, autor teorii antropocentryzmu, autor wielu publikacji tłumaczonych na język polski, współorganizator współpracy ukraińskich i polskich pedagogów; prezydent Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, członek zwyczajny Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, doktor honoris causa kilku uniwersytetów; deputowany ludowy Ukrainy III kadencji (1998–2000), minister Edukacji i Nauki Ukrainy (2000–2005); laureat Państwowej Nagrody Ukrainy, odznaczony Orderem Księcia Jarosława Mądrygo III, IV i V stopnia, Orderem Zasługi I, II i III stopnia; autor około 1000 prac naukowych i popularno-naukowych oraz publicystycznych.

Nella Nyczkało – członek zwyczajny Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (sekretarz); całą swoją działalność naukową ukierunkowuje na rzecz wzmocnienia procesów integracji europejskiej, jest animatorką współpracy między ukraińskimi i polskimi pedagogami, promuje na Ukrainie prace polskich pedagogów, jest współautorką i współredaktorką wielu ukraińsko-polskich publikacji, bierze udział w redagowaniu polskich czasopism; jest osobą znaczącą dla polskich pedagogów, w szczególności dla pedagogów pracy; została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP, Orderem Księżnej Olgi oraz Orderem Księcia Jarosława Mądrygo V stopnia; autorka ponad 500 prac naukowych dotyczących pedagogiki pracy, andragogiki i pedagogiki porównawczej.

¹ Nieocenioną pomoc w tym zakresie otrzymałem od prof. dr hab. Iryny Androszczuk.

Wiktor Andruszczenko – członek zwyczajny Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, członek korespondent Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, wiceprezes Ukraińskiej Akademii Nauk Politycznych, rektor Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M. Dragomanowa w Kijowie (od 2003 roku), prezes Stowarzyszenia Rektorów Uczelni Pedagogicznych w Europie; w latach 1995–1999 pełnił funkcję wiceministra Oświaty i Nauki Ukrainy, ma znaczący wkład w reformowanie systemu edukacji, przewodniczył pracom nad „Narodową doktryną rozwoju edukacji Ukrainy” oraz nad projektem ustawy „O szkolnictwie wyższym”; odznaczony Orderem Jarosława Mądrego V stopnia oraz orderem „Za zasługi” I, II i III stopnia; autor około 600 prac naukowych z filozofii oświaty i pedagogiki.

Larysa Łukianowa – członek korespondent Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, dyrektor Instytutu Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych im. Iwana Ziaziuna Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, przewodnicząca Rady Specjalnej ds. przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych; redaktor naczelna czasopisma „Oświata Dorosłych: Teoria, Doświadczenia, Perspektywy”, członek redakcji polskich czasopism naukowych „Rozprawy Społeczne”, „Labor et Educatio”, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” i polsko-ukraińskiego rocznika naukowego „Edukacja Zawodowa i Ustawiczna”; profesor wizytujący na polskich uczelniach; wyróżniona odznaką „Zasłużona dla oświaty Ukrainy”; autorka ponad 400 publikacji z andragogiki i metodologii pedagogiki.

Osobne miejsce w historii współpracy ukraińskich i polskich pedagogów zasłużenie zajmuje niezjący już prof. dr hab. Iwan Ziaziun, członek zwyczajny Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, przez ponad 20 lat dyrektor Instytutu Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, wcześniej (1975–1990) rektor Połtawskiego Państwowego Instytutu Pedagogicznego, minister Oświaty i Nauki Ukrainy (1990–1991) – pierwszy w niepodległej Ukrainie; odznaczony Orderem Zasługi Prezydenta Ukrainy, Orderem Przyjaźni Narodów; autor licznych eksperymentów pedagogicznych, w tym innowacyjnego kursu „Podstawy umiejętności pedagogicznych”, autor ponad 550 publikacji – monografii i podręczników dla studentów uczelni pedagogicznych oraz artykułów w czasopismach ukraińskich i zagranicznych.

W ostatnim czasie, w związku z toczącymi się na terenie Ukrainy działaniami wojennymi, wielu pedagogów z Ukrainy znalazło schronienie i pracę w polskich uczelniach. W Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie podjęła pracę w semestrze letnim w roku akademickim 2021/2022 – w Katedrze Pedagogiki Pracy i Andragogiki – w charakterze profesora wizytującego prof. dr hab. Iryna Androszczuk. W Ukrainie była ona profesorem w Katedrze Teorii i Historii Pedagogiki Instytutu Pedagogiki w Uniwersytecie im. B. Hrinchenki w Kijowie. Jest członkiem Rady Naukowej i Metodycznej Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy, prezesem Towarzystwa Kultury Polskiej, członkiem Zarządu Związku Nauczycieli Polskich w Ukrainie. Przez wiele lat pracowała jako nauczycielka języka polskiego, recenzowała programy do nauczania języka polskiego i literatury polskiej w Instytucie

Modernizacji Treści Kształcenia Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy. Brała udział w międzynarodowych szkoleniach dla trenerów „Nowej Szkoły Ukraińskiej” oraz uczestniczyła w akademickiej części programu „Erasmus +”. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień pedagogiki ogólnej, pedagogiki społecznej, pedagogiki szkoły wyższej, andragogiki oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Jest uhonorowana dyplomami Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy i Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy. Opublikowała około 100 prac naukowych.

Zakończenie

Dzięki personalnym więzom między pedagogami z Ukrainy i Polski możliwa jest intensyfikacja dotychczasowej współpracy naukowej. Mogłaby ona w sposób szczególny dotyczyć pedagogiki porównawczej – wspólnych badań z zakresu diagnozy stanu różnych obszarów i różnych poziomów edukacji. Duże znaczenie praktyczne może mieć szersza niż dotąd wymiana „dobrych praktyk” – sprawdzonych w obu krajach rozwiązań dydaktycznych, wychowawczych i organizacyjnych.

Bibliografia

1. Kwiatkowski S.M. (2016). *Przywództwo*, [w:] *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom, s. 920–924.

prof. dr hab. dr h.c. multi Stefan M. Kwiatkowski

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
wiceprzewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk
Członek zagraniczny Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy